

EDUCATIO

PEDAGÓGIA SZOCIOLÓGIA HISTÓRIA ÖKONÓMIA PSZICHOLÓGIA POLITOLÓGIA

PÉNZ – PIAC – ISKOLA

PRIVATIZÁCIÓ	177	<i>Setényi János</i>
MIBE KERÜL?	194	<i>Novák István</i>
KI FIZESSE?	204	<i>Balogh Miklós</i>
SZÜLŐ, GYEREK – PIAC	219	<i>Vajda Zsuzsanna</i>
MAGÁNISKOLÁK	228	<i>Várhegyi György</i>
TANDÍJ?	240	<i>Szemerszki Mariann</i>
MAGÁNHASZNOK KÖZKÖLTSÉGEN	250	<i>Horváth D. Tamás</i>

HITEL AZ OKTATÁSRA ÉS KÉPZÉSRE

Az emberi erőforrások fejlesztése világbanki program előkészítése a nyolcvanas évek végén kezdődött el. A foglalkoztatás és szakképzés, a felsőoktatás és a tudományos kutatás területén kíván néhány éves programokat megvalósítani. A deklarált fő célkitűzés: az emberi erőforrások fejlesztésében érdekelt intézményrendszer korszerűsítése révén gyorsítani a piacgazdaságra való áttérést. Közelebbről: Magyarország munkaerőképzési, átképzési és felsőoktatási, valamint tudományos kutatási rendszerének az európai színvonalhoz való közelítése, alkalmassá tétele a felzárkózásra.

A kölcsön pótlólagos pénzforrásokat nyújt. Vagyis olyan programokat segít, amelyek e kölcsöntől függetlenül is megvalósításra kerülnek. Jellemzően fogva csak fejlesztési célokra fordítható (azaz pl. fenntartásra nem). A magyar kormány garanciát vállalt arra, hogy a kölcsön összegével megegyező mértékben járul hozzá a program megvalósításához. Az egészében véve 150 millió dolláros kölcsön kis-közepes nagyságrendű projektnek számít.

Az összeg visszafizetése 15 év alatt – 7%-os kamattal – történik. Az egyes témáknál jelzett összegek a világbanki program angol nyelvű publikációjából származnak (*General Procurement Notice*, UNDP, 1992 június), s csupán az egyes témákkal kapcsolatos tervezett kiadások egymáshoz viszonyított jelzésére szolgálnak.

A hat alprogram és ezek részesedése a kölcsön egészéből a következő.

A munkaügyi információs és foglalkoztatási szolgáltatások fejlesztése. A munkaerőpiacon végbemenő folyamatok nyomonkövetése illetve kezelése megköveteli a politikai döntéshozók és a munkaerőpiac szereplőinek (munkavállalók és munkaadók) stratégiáit megalapozó információs háttér kiépítését. Ez az adatgyűjtés eszközeinek és módszereinek megújítása révén érhető el. Ezért a munkaügyi statisztikai rendszer korszerűsítése keretében sor kerül a munkanélküliség megfigyelésére irányuló háztartás-statisztikai adatfelvételek elindítására, a megfigyelésbe bevont intézmények körének bővítésére (a megfigyelési mintának a kis- és középméretű vállalkozások irányába történő kiterjesztésére), az ágazati és foglalkoztatási nomenklatúra felújítására. Az adatgyűjtésnek és szolgáltatásnak az országos mellett a regionális szintre is koncentrálnia kell.

A munkaerő prognózis rendszerének fejlesztése két irányban történik. A rövid távú (fél évre, egy évre szóló) előrejelzések célja, hogy a vállalati szintű információkra alapozva jelezze a várható feszültségcövek, illetve tájékoztasson a munkaerő iránti keresletről. A közép és hosszútávú (1–5 évre előretekintő) prognózisok arra szolgálnak, hogy megalapozzák az átképzési intézmények profiljának kialakítását, orientálják a pályaválasztást, emellett a gazdálkodó szervezetek beruházásra vonatkozó döntéseit segítik.

Szükség van a várható tömeges elbocsátások kezelésére, az állást keresők tájékoztatását ellátó szolgáltatások fejlesztésére. Ezt a célt szolgálná a számítógéppel támogatott pályaválasztási és álláskeresési rendszer kifejlesztése, amely az állást keresők számára megkönynyíthatja a képzettségüknek és elvárásaiknak legmegfelelőbb foglalkozási illetve képzési lehetőségek megtalálását.

Az alprogram magában foglalja a munkaügyi tanácsadóknak az új rendszerben végzendő munkára történő felkészítést is. A munkaerőpiac rugalmasságának növeléséhez, az ott végbemenő folyamatok alaposabb megértéséhez, a jelentkező konfliktusok társadalmilag elfogadható kezeléséhez szükséges az emberi erőforrások fejlesztésére és felhasználására irányuló politika újragondolására is, azaz a foglalkoztatási eszközrendszer valóságos hatásainak modellezésére, a képzés és a munkaerőpiac közötti kapcsolatok mélyebb megismerésére.

A fenti alprogramnak a megvalósítására 3 millió dollárt irányoztak elő. A téma felelőse a MűM, a KSH közreműködésével.

Felnőttoktatás és átképzés. Hosszabb távon a cél a specializált szakképzésnek az iskolarendszerről történő leválasztása, és a felnőttképzés intézményrendszerébe történő áthelyezése. A rövidtávú és a gazdasági válság kezelése szempontjából sürgetőbb feladat a munkanélküliek átképzése, a helyi munkaerőpiac igényeinek megfelelően.

Ennek keretében a felnőttképzés decentralizált rendszerének létrehozására kerül sor, amelyben a döntési hatáskörök a helyi önkormányzatok illetve az állam, a munkáltatók, a munkavállalók képviselőiből álló testületek kezében vannak.

A program előirányozza regionális munkaerőfejlesztő központok kialakítását, a szakképzési célú intézmények fejlesztését, új képzési programok és tananyagok kidolgozását. Ugyanez a keretben kapnak helyet a vállalatoknak nyújtandó gyors, indító szakképzési programok (elsősorban az adott régióba települő vállalkozások számára), a felnőttek alapoktatása, beleértve a szükséges idegennyelvű képzést, a kisvállalkozóknak történő segítségnyújtás.

A kölcsönből az e célokra felhasználandó összeg 25 millió dollár. Az alprogram megvalósításának felelőse a Munkaügyi Minisztérium.

Az ifjúsági szakképzés. Az alprogram megfogalmazott fő célkitűzése az érettségit adó középfokú szakképzés olyan modelljének kialakítása, amely a széles műveltségi alapozás révén lehetőséget ad a felsőoktatásba való bekapcsolódásra, konvertálható szakmai felkészülést biztosít, ezzel lehetővé téve a szükségessé váló gyors alkalmazkodást a munkaerőpiaci igényekhez, illetve az életpálya során a többszöri szakmaváltáshoz. A képzés a tervek szerint a korábbinál jóval hatékonyabb idegennyelvi képzéssel is párosul.

Ezzel összefüggésben szükség van a műszaki tanárok képzésének korszerűsítésére, képzésük alapfeltételeinek javítására.

A középfokú szakképzés új modelljének létrehozásához regionális bázisintézmények kialakítására kerül sor. Összesen 20 ilyen intézmény kerül kialakításra, alapvetően a jelenlegi intézményhálózatra alapozva. E központok működése egyfelől lehetővé tenné a kölcsönből vásárolt, korszerű eszközök közvetlen felhasználását az oktatásban, másrészt az adott régióban betöltené a továbbképzési centrum szerepkörét.

Az alprogramnak a kölcsönből való részesedése: 36 millió dollár, a megvalósításért a Munkaügyi Minisztérium a felelős.

Felsőoktatás. A felsőfokú oktatásnak a nemzetközi szinthez való közelítését célozza, elsősorban az átbocsátókéesség növelése és a szétaprózottság megszüntetése révén. A program megvalósítása során például jelentős mértékű eszközfejlesztésre nyújthatnak be pályázatot az egyes felsőoktatási intézmények, nemzetközi számítógépes hálózatokhoz csatlakozhatnak, illetve az egymás közötti információcsere technikai feltételeinek megteremtésére van módjuk. Emellett – éppen úgy, mint a többi alprojekt megvalósításába bekapcsolódó intézmény esetében – rövid tanulmányutak keretében nemzetközi tapasztalatszerzésre kapnak lehetőséget.

A tervezetben szereplő ráfordítás összege 55 millió dollár. A téma felelőse a Művelődési és Közoktatási Minisztérium

Az idegennyelvi képzés. A nyelvtanárképzés korszerűsítése, a főiskolai szintű nyelvtanárképzés megvalósítása szerepel a programban. Ennek az alprojektnek a keretében kerül sor például az orosz nyelvtanárok átképzésére. A célkitűzések között megfogalmazták a nyelvvizsgák megszervezésének "decentralizálását", azaz a regionális nyelvvizsgáztatás feltételeinek megteremtését.

A kölcsön összege 12 millió dollár, témafelelős a Művelődési és Közoktatási Minisztérium.

A tudományos és technológiai kutatás. Az alprogram a kutatás információs és infrastrukturális feltételeinek javítását, a pályakezdő kutatók támogatását célozza. Ez utóbbi cél megvalósítása érdekében külön alapot hoztak létre, amely pályázatok útján elnyerhető támogatási keretet biztosít.

A kölcsön összege 19 millió dollár, felelős a Magyar Tudományos Akadémia.